

Podsumowanie Konferencji poświęconej wdrażaniu Europejskiej Konwencji Krajobrazowej w Polsce.

(informacja na stronie internetowej GDOŚ)

W dniu 20 września 2012 r. odbyła się konferencja pn.: „Wdrażanie Europejskiej Konwencji Krajobrazowej w Polsce”.

Celem konferencji było rozpoczęcie dialogu społecznego na temat ochrony, planowania i zarządzania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej.

Na konferencji zostały podjęte m.in. kwestie dotyczące kierunku zmian prawnych, waloryzacji krajobrazów Polski, edukacji i partycypacji społecznej, ochrony krajobrazów przyrodniczych i kulturowych.

Konferencja była również okazją do rozpowszechnienia informacji na temat Nagrody Krajobrazowej oraz projektu LIFEescape, obejmującego działania na rzecz ochrony i planowania krajobrazów Południowego Bałtyku w ramach Europejskiej Konwencji Krajobrazowej.

Wnioski z konferencji:

Na konferencji zgodnie stwierdzono, iż w Polsce istnieje bardzo duże zaplecze naukowe w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu, jednak te osiągnięcia nie mają swojego odzwierciedlenia w polskim prawodawstwie, a istniejące narzędzia prawne są dalece niewystarczające.

Europejska Konwencja Krajobrazowa jest szansą wprowadzenia zrównoważonej polityki krajobrazowej w naszym kraju, której nie możemy zmarnować. Aby tego dokonać na wielu etapach tego procesu niezbędna będzie praca od podstaw.

Definicja krajobrazu

Kluczową kwestią jest opracowanie kompleksowej definicji krajobrazu, która będzie miała zastosowanie w polityce związanej z kształtowaniem przestrzeni, a jednocześnie będzie pojęciem prawnym. Nie jest możliwe zapewnienie prawnej ochrony i zrównoważonego kształtowania krajobrazu bez jego właściwego zdefiniowania.

Multidyscyplinarny zespół

Ważnym postulatem pojawiającym się w bardzo wielu wypowiedziach jest utworzenie grupy składającej się z ekspertów z wielu dziedzin, jako ciała doradczego, które miałyby przedstawiać rekomendacje do wdrażania EKK w Polsce.

Oprócz propozycji działań długofalowych, grupa robocza powinna zidentyfikować doraźne rozwiązania, które można szybko zastosować w istniejącym stanie prawnym.

Pojawiła się również propozycja aby utworzyć konsorcjum złożone ze specjalistów w dziedzinie krajobrazu, które miało by za zadanie stworzenie merytorycznych podstaw dla ochrony krajobrazu w Polsce, m.in. ustalenie katalogu krajobrazów czy kryteriów oceny cech

krajobrazu. Konsorcjum to nadzorowałoby także pracę w tym zakresie na poziomie regionalnym (np. województw).

Wprowadzenie odpowiednich regulacji prawnych w zakresie zrównoważonego kształtowania krajobrazu

Brak instrumentów dla zachowania cech użytkowania gruntu i nieskuteczna ochrona gruntów rolnych, dysfunkcyjny system decyzji o warunkach zabudowy, brak instrumentów w zakresie podziałów nieruchomości, liczne wyłączenia w specustawach, różne statusy ochronne dotyczące tych samych terenów, konflikty społeczne oraz sprzeczność w zakresie ochrony przyrody i ochrony zabytków – to tylko niektóre problemy zarządzania krajobrazami które zostały wymienione podczas konferencji.

Podczas dyskusji pojawiły się dwie potencjalne drogi zmian prawa w zakresie krajobrazu:

- ustanowienie nowego aktu prawnego dedykowanego jedynie ochronie i kształtowaniu krajobrazu;
- udoskonalanie istniejących narzędzi, czyli głównie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o ochronie przyrody i innych przepisów

Każde z tych rozwiązań wymaga szerokiej współpracy międzyresortowej w procesie tworzenia polityki krajobrazowej.

Według opinii uczestników konferencji ochrona i zrównoważone kształtowanie krajobrazu powinny być elementem Polityki ekologicznej państwa.

Pojawił się również formalny wniosek o natychmiastowe usunięcie z prawa możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Waloryzacja krajobrazów

Uczestnicy konferencji zgodnie stwierdzili, iż podstawowym działaniem mającym na celu wdrażanie EKK w Polsce jest zidentyfikowanie typów krajobrazu Polski. Aby tego dokonać, należy wyznaczyć kryteria klasyfikacji cech charakterystycznych dla krajobrazów oraz opracować katalog tych cech dla konkretnych krajobrazów. Brak podstaw merytorycznych w zakresie ochrony i właściwego kształtowania krajobrazu uniemożliwia bowiem zapewnienie tym krajobrazom prawnej ochrony.

Zaproponowano również, aby struktura jednostek krajobrazowych była hierarchiczna. Należy też opracować dobry słownik pojęć krajobrazowych, a kryteria waloryzacji krajobrazów powinny być szeroko przedyskutowane.

Edukacja, podnoszenie świadomości oraz partycypacja społeczna

Jednym z najważniejszych działań w tworzeniu i wdrażaniu polityki krajobrazowej jest partycypacja społeczna oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie wartości, roli oraz zmian zachodzących w krajobrazie, a także usługach krajobrazowych. Brak powszechnego zrozumienia idei ochrony krajobrazu i ich roli utrudnia procesy ochrony krajobrazu.

Kwestia ta była poruszana w niemal wszystkich prezentacjach przedstawionych na konferencji oraz w wielu wypowiedziach podczas dyskusji.

Powinna być przeprowadzona systematyczna, wieloetapowa, powszechna i ogólnospołeczna kampania edukacyjna, która miałaby na celu wzbudzenie wrażliwości społeczeństwa na wartości środowiskowe, estetyczne oraz społeczne krajobrazu.

Edukacja w tym zakresie powinna być skierowana do wszystkich przedstawicieli społeczeństwa, włącznie z przedstawicielami samorządów, a nawet przyrodnikami, którzy często nie zdają sobie sprawy z wartości i roli krajobrazów.

Odpowiednio przeprowadzona kampania edukacyjna powinna przyczynić się do zmniejszenia konfliktów pomiędzy ochroną krajobrazu, a prawem własności czyli interesem człowieka, a środowiskiem.

Zasugerowano również, że podstawą do przeprowadzania działań edukacyjnych jest określenie dla nich grupy docelowej.

Pojawiły się również kwestie związane z dostępem do informacji poprzez m.in. upublicznianie opracowań ekofizjograficznych oraz innych dokumentów, z których mogłyby korzystać władze lokalne, co usprawniłoby procesy decyzyjne.

Obszarowe formy ochrony krajobrazu

Podczas konferencji postulowano zmianę zasad funkcjonowania parków krajobrazowych. Zaproponowano m.in. następujące rozwiązania:

- parki krajobrazowe powinny być powoływane z inicjatywy władz lokalnych,
- parkami powinny zarządzać przedstawiciele wszystkich gmin leżących na terenie parku,
- nadzór nad działalnością parku powinny sprawować państwowe organy władzy,
- budżet parku powinien być budżetem zadaniowym.